

СУЛИМА М. О.

к. е. н.

Інститут магістерської та післядипломної освіти Університету
банківської справи Національного банку України (м. Київ)**НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ БАНКІВ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті досліджено банк як соціально-відповідальний суб'єкт. Об'єктом дослідження виступає нефінансова сторона банківської діяльності. Розглянуто основні етапи і принципи корпоративної соціальної відповідальності банку. Проведено аналіз нефінансової звітності найактивніших вітчизняних банків у сфері корпоративної соціальної відповідальності. Запропоновано удосконалити форму нефінансової звітності вітчизняних банків.

Ключові слова: банк, соціальна відповідальність банків, корпоративна звітність.

СУЛИМА М. А.

к. э. н.

Інститут магістерського и послєдипломного образования Университета
банковского дела Национального банка Украины (г. Киев)**НЕФИНАНСОВАЯ ОТЧЕТНОСТЬ БАНКОВ:
УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ**

В статье исследован банк как социально-ответственный субъект. Объектом исследования выступает нефинансовая сторона банковской деятельности. Рассмотрены основные этапы и принципы корпоративной социальной ответственности банка. Проведен анализ нефинансовой отчетности более активных отечественных банков в сфере корпоративной социальной ответственности. Предложено усовершенствовать форму нефинансовой отчетности отечественных банков.

Ключевые слова: банк, социальная ответственность, корпоративная отчетность.

SULYMA M. O.

candidate of economical sciences, associate professor

Institute of Masters and Postgraduate Education of Banking University
of National Bank of Ukraine (Kyiv)**NON-FINANCIAL REPORTING OF BANKS:
ACCOUNTING AND ANALYTICAL ASPECTS**

The article deals with the bank as a socially responsible entity. The object of research is the non-financial side of banking. Considers the main steps and principles of corporate social responsibility of the bank. The analysis of non-financial reporting national banks most active in corporate social responsibility. Suggested improve form of non-financial reporting national banks.

Keywords: bank, social responsibility, corporate reports.

maryana7@ukr.net

Постановка проблеми. Банк як фінансово-кредитна установа виконує грошові розрахунки, залучає та накопичує грошові кошти і цінності, надає кредити, здійснює інші послуги за фінансовими операціями, що приносять йому прибуток. Втім, дуже важливу роль відіграє і нефінансова сторона банківської діяльності. Мова йде про операції із залучення нематеріальних активів, рівень і спосіб соціальної захищеності та розвитку працівників, вплив діяльності на екологію, благодійні та меценатські заходи. Ці складові формують систему соціальної відповідальності банку. Не менш важливу роль відіграє форма та вигляд, в яких знаходять своє відображення результати соціально-відповідальної діяльності банку. Йдеться про корпоративну соціальну звітність. З цією метою вважаємо доцільним проаналізувати нефінансову звітність вітчизняних банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що соціальна відповідальність

і нефінансова звітність є предметом дискусій багатьох науковців. Зокрема Волошик Л. та Царик І. досліджували соціальну відповідальність банків та необхідність впливу на неї держави [1]. Грановська І.В. [2] та Одінцова Т.М. [8] вивчали міжнародні стандарти соціальної відповідальності. Король С. [4], Левченко Г.М., Волк О.М. [7] опрацювали нефінансову звітність підприємств. Соціальну відповідальність в умовах економічної кризи розглядали Купцова О.Є., Ботвіна Н.О. та ін. [6]. Загалом в науковій думці достатньо досліджень з теорії соціальної відповідальності. Втім, поодинокими є напрацювання обліково-аналітичного аспекту банківської нефінансової звітності, що і сприяло проведенню детального її аналізу.

Постановка завдання. У процесі дослідження сформовано такі цілі:

- дослідити корпоративну соціальну відповідальність банків;
- розглянути форми узагальнення результатів соціальної відповідальності вітчизняних банків;
- запропонувати удосконалити форму нефінансової звітності банків;
- виділити групу найактивніших соціально-відповідальних банків та здійснити аналіз їх нефінансової звітності.

Виклад основного матеріалу. Поняття корпоративної соціальної відповідальності виникло у 1970-х роках і у міжнародній практиці використовувалось для визначення добровільних зобов'язань, взятих на себе компанією щодо підвищення якості життя та роботи не тільки своїх співробітників, а також суспільства і навколишнього середовища [5].

Корпоративна соціальна відповідальність визначає поведінку банку щодо своєї країни, громадськості, працівників та навколишнього середовища, а також забезпечує надійний та стабільний його розвиток.

Принципи успішної корпоративної соціальної відповідальності банку:

1. Зосередження уваги не на власних потребах, а робота на благо суспільства.
2. Чітко сформована мета і стратегія розвитку.
3. Політика соціальної активності.

Соціально-відповідальний банк має усі шанси наростити депозитний і кредитний портфель, а також збільшити прибутки за рахунок збільшення кількості клієнтів.

Загалом процес корпоративної соціальної відповідальності банку складається із трьох етапів – планування, складання звітності та проведення зовнішнього аудиту (рис. 1).

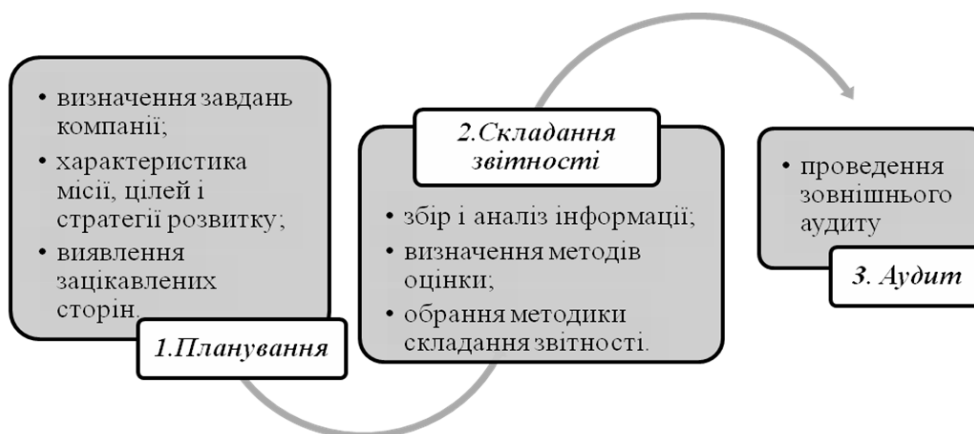

Рис. 1. Етапи процесу корпоративної соціальної відповідальності банку

Відомо, що найкращим інструментом для інформування зовнішніх і внутрішніх користувачів про успіхи не лише в економічній, а й екологічній діяльності, досягнення стратегічних цілей і проектів, що характеризує банк з позиції соціально відповідального, є звітність.

Всесвітня бізнес-рада зі сталого розвитку (WBCSD) вважає соціальною звітністю добровільну презентацію інформації про соціальну, економічну та екологічну

результативність компанії, яка стандартизує цю інформацію відповідно до однієї з систем показників результативності та надає її в публічному доступі всім заінтересованим сторонам [12].

За кордоном корпоративна звітність закріплена на законодавчому рівні. Так, у Великобританії, Голландії, Данії, Канаді, Норвегії, Франції, Швеції компанії зобов'язані щорічно оприлюднювати свої соціальні звіти. У Росії існує національний Регістр корпоративних нефінансових звітів.

Для того, щоб репрезентувати результат впровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності, вітчизняні банки також складають нефінансову звітність. У науковій літературі зустрічаються різні назви звітів, а саме: соціальний звіт, нефінансовий звіт, звіт про прогрес, корпоративний соціальний звіт, корпоративний звіт в галузі сталого розвитку.

За результатами проведеного аналізу можемо стверджувати, що найбільш соціально-відповідальний банк в Україні – це ПАТ «Комерційний банк «Надра». З травня 2006 року банк є членом Глобального Договору ООН та першим опублікував нефінансовий звіт згідно з міжнародними стандартами. Крім того, для підготовки звітів у банку була створена робоча група, до складу якої увійшли представники всіх провідних департаментів.

У звітах викладена інформація про корпоративне управління банку, систему контролю за банківською та операційною діяльністю, протидію легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом, управління конфліктами інтересів, систему управління ризиками. Окремі розділи звітів присвячені інформації про персонал банку. Йдеться про систему оплати праці та середню заробітну плату в банку, мотивацію, навчання і розвиток персоналу, систему охорони праці та колективного договору, а також корпоративної культури [9].

Слід зазначити, що найбільше уваги банк приділяє соціальним програмам, що спрямовані на покращення життя і здоров'я дітей, а вже потім культурі і спорту. Крім того, банк є засновником Всеукраїнського благодійного фонду «Дитячий світ».

Публікація нефінансових звітів підтверджує відкритість банку до діалогу із зацікавленими сторонами і є одним з найважливіших етапів його розвитку. Головне завдання нефінансових звітів – це проведення глибокого самоаналізу своєї діяльності в галузі корпоративної соціальної відповідальності з точки зору системності та комплексності. Крім того, банк і надалі планує щорічно надавати зацікавленим сторонам подібні звіти [9].

Соціальна відповідальність ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» виражається через його надійність, прозоре ведення бізнесу, високу якість продуктів і послуг, наявність достойних робочих місць, поруки належних умов праці, а також в екологічній відповідальності та ініціативу в благодійних та спонсорських проектах [11]. Варто зауважити, що значна частина нефінансового звіту банку приділена звітуванню про фінансування благодійних фондів з підтримки навчально-виховних та медичних закладів. Активно банк підтримує також спортивні, культурні, мистецькі та освітні заходи.

Згідно з принципами корпоративної соціальної відповідальності «Platinum Bank» розробив «Платинові Стандарти» – перелік правил поведінки для всіх співробітників банку [5]. Отже, основний акцент «Platinum Bank» зробив на своїх працівників як професіоналів, яких розуміють, цінують і створюють всі умови для їх продуктивної, ефективної та комфортної діяльності. Крім того, банк активно виступає за економію води та паперу. Важливим аспектом також є політика банку з енергозбереження, участь у різних благодійних акціях і проектах. Особливу увагу приділено дітям з малозабезпечених сімей, сиротам і дітям з обмеженими можливостями. Ставку зроблено на знання, тому проводяться освітні проекти для дітей.

Більшість банків корпоративну соціальну відповідальність трактують як філософію своєї діяльності і розвитку в цілому. У звіті ПАТ «КБ «Хрещатик» зазначено, що корпоративна соціальна відповідальність – це відповідальне відношення банку до свого продукту (послуги), споживачів, працівників, акціонерів, партнерів, активна соціальна позиція, що полягає в гармонійному співіснуванні, взаємодії й постійному діалозі з

представниками державної влади, комерційного сектору і суспільства, зацікавленими сторонами з метою надання ефективного сприяння рішенню гострих економічних, соціальних, гуманітарних та екологічних проблем [10]. Крім того, виділено внутрішню і зовнішню корпоративну соціальну відповідальність. Так, до внутрішньої корпоративної соціальної відповідальності належать програми підвищення кваліфікації кадрів; охорона здоров'я працівників та безпека праці; додаткове медичне та соціальне страхування, недержавне пенсійне забезпечення працівників; стабільність заробітної плати; надання допомоги працівникам в критичних ситуаціях. Зовнішня корпоративна соціальна відповідальність – це співпраця з місцевими громадами та місцевою владою; взаємини з бізнес-партнерами, постачальниками і споживачами; відповідальність перед клієнтами за якість наданих послуг; дотримання прав людини; спонсорство і благодійність; сприяння в охороні навколишнього середовища.

У нефінансовій звітності ПАТ «КБ «Хрещатик» перелічені принципи, що забезпечують якість інформації, яка відображається у звітності, а також пріоритетні групи зацікавлених сторін, до яких належить персонал, клієнти і партнери, територіальні громади та суспільство.

На основі аналізу нефінансової звітності інших банків визначено, що ПАТ «Укрсоцбанк» найбільшу увагу приділяє спорту, а ПАТ «Укрінбанк» – просвітницьким та мистецьким програмам.

Висновки. Загалом, проведений аналіз нефінансової звітності вітчизняних банків неодноразово довів наявність таких недоліків: по-перше, описовий характер; по-друге, об'ємність звітів; по-третє, відсутність регламентів. Нефінансова звітність вітчизняних банків на даний час складається у вигляді брошур, буклетів, яскравих журналів, фото-звітами із дозвілля та меценатських заходів.

Слід погодитись із думкою науковців, що недоцільно встановлювати чіткі регламенти до нефінансової звітності. Втім, аби уникнути найважливішої проблеми – перебільшення чи неправдивості інформації – вважаємо доцільним запропонувати встановити регламенти стосовно порядку, періодичності складання, подання та оприлюднення нефінансової звітності. Крім того, пропонуємо узагальнювати звітний матеріал за чітко визначеними розділами, підрозділами із конкретно вказаною кількістю проведених заходів, участі у проєктах, а також відповідність кожного з елементів і показників вимогам G3 GRI та принципам Глобального Договору (табл. 1).

Таблиця 1

Форма додатку до нефінансового звіту банку [3]

1. Загальні положення		
Назва організації _____		
Основні послуги _____		
Функціональна структура _____		Наявність філій _____
Характер власності і юридична форма _____		
Зміни щодо розміру, структури або власності _____		
Звітний період _____		
Нагороди, отримані в період звітності _____		
Структура управління організації _____		
Перелік груп зацікавлених сторін _____		
2. Перелік показників згідно з вимогами G3 GRI та принципами Глобального Договору		
Індикатори GRI	Назва	Розкриття Інформації у звіті
EC1	Економічні показники діяльності компанії	
EC2	Фінансові аспекти та інші ризики та можливості для діяльності організації у зв'язку із зміною клімату	
2.1. Забезпечення персоналу		
LA1	Загальна кількість працюючих за типом зайнятості та регіоном	
LA2	Загальна кількість і плинність робочої сили за віковими групами, статтю та регіоном	

LA3	Пільги, надані працівникам, зайнятим повний робочий день, що не надаються тимчасовим працівникам або працівникам, зайнятим неповний робочий день	
LA4	Частка працівників, що охоплені колективними договорами	
LA6	Частка всього персоналу, що представлена в офіційних спільних комітетах і розробляє рекомендації стосовно програм здоров'я та безпеки на робочих місцях	
LA8	Існуючі програми освіти, навчання, консультування та програми допомоги співробітникам та членам їх сімей	
LA10	Середня кількість годин навчання за рік на працівника	
LA12	Відсоток працівників, що отримують регулярні огляди ефективності роботи і розвитку кар'єри	
LA13	Склад органів управління і розподіл працівників за категоріями відповідно до статі, вікових груп, належності до меншин та інших індикаторів відмінності	
LA14	Відношення основного окладу чоловіків до окладу жінок	
2.2. Екологія		
EN1	Матеріали, які використано	
EN 4	Енергія, яку використано	
EN26	Заходи та проекти зі зменшення негативного впливу на довкілля	
2.3. Дотримання антикорупційних принципів		
SO3	Відсоток працівників, які пройшли навчання з антикорупційних процедур	
SO5	Позиції щодо державної політики та участь в розробці і лобіюванні державної політики	
2.4. Оцінка роботи з клієнтами		
PR5	Практика стосовно задоволення потреб споживачів (клієнтів), включаючи результати досліджень з оцінки задоволення потреб споживачів (клієнтів)	
PR8	Загальна кількість обгрунтованих скарг щодо порушень недоторканності приватного життя споживачів (клієнтів)	
PR9	Грошовий вираз істотних штрафів за недотримання законодавства щодо надання послуг	
2.5. Інше		
HR4	Загальна кількість випадків дискримінації та дії, що було вжито	
HR5	Діяльність, в рамках якої право на використання свободи асоціацій та ведення колективних переговорів може піддаватися істотним ризикам, та дії щодо підтримки цих прав	
HR6	Ризик використання дитячої праці	
HR7	Ризик використання примусової праці	
HR9	Загальна кількість випадків порушень прав корінних та малочисельних народів	

Маємо надію, що нефінансова звітність знайде підтримку у більшості вітчизняних банків і стане звичним явищем, адже корпоративна соціальна відповідальність є запорукою ефективного розвитку банку, банківської системи та країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Волошик Л. Соціальна відповідальність банків та необхідність впливу на неї держави / Л. Волошик, І. Царик // Вісник НБУ. – 2008. – № 8. – С. 10–13.
2. Грановська І.В. Міжнародні стандарти звітності соціальної відповідальності бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/evu/2012_19_1/Granovsk.pdf.
3. Звіт про корпоративну відповідальність [Електронний ресурс] / «Ерст енд Янг» в Україні. – 2012. – Режим доступу : [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/CSR-Ukraine-FY2012-Ukr/\\$FILE/CSR-Ukraine-FY2012-Ukr.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/CSR-Ukraine-FY2012-Ukr/$FILE/CSR-Ukraine-FY2012-Ukr.pdf).
4. Король С. Нефінансова звітність підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_vknteu/2011_6/11.pdf.
5. Корпоративна соціальна відповідальність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ua-marketing.com.ua/?page_id=667.
6. Купцова О.Є. Соціальна відповідальність банків в умовах економічної кризи в Україні [Електронний ресурс] / О.Є. Купцова, Н.О. Ботвіна. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/biznes/2009_1/2009/01/090111.pdf.
7. Левченко Г.М. Соціальна відповідальність у контексті тенденцій етичного інвестування [Електронний ресурс] / Г.М. Левченко, О.М. Волк. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Mre/2011_2/5_6.pdf.

8. Одінцева Т.М. Забезпечення прозорості корпоративної звітності як елемент модернізації світової фінансової архітектури [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/znrnudps/2010_2/pdf/10otmifa.pdf.

9. Принципи корпоративної соціальної відповідальності ПАТ «Комерційний банк «Надра» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nadra.com.ua/site/page.php?lang=UA&id_part=748.

10. Принципи корпоративної соціальної відповідальності ПАТ «Комерційний банк «ХРЕЩАТИК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.xcitybank.com.ua/userfiles/file/social.doc.

11. Принципи корпоративної соціальної відповідальності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aval.ua/about/charity/>.

12. Соціальний звіт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://moodle.udc.ntu-kpi.kiev.ua/moodle/mod/resource/view.php?r=2571>.
